HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ואם נתעברה נתעברה למוכר. ולא תחלט עד שיגיע בשותו יום בשותו חדש שמכרה לו ולרבי משכחת לה כגון שהקדישו ביום שמיני לילדתו בערב יום הכפורים בשנה פשוטה וכי מטי יום הכפורים הבא אכתי לא מלו ליה שס"ה ימים אלא שס"ד (ז) : **פר מאי איכא למימר.** שהוא בן שלש: **רואין אותה.** בכל מקום שהיא כאילו עומדת בבית הקברות שאין הכהן יכול ליקרב אליה אבל לא מחטאות המתות היא אלא שאינה קריבה הלכך רועה עד שיפול בה מום ותימכר: **משום תקלה.** לקמן מפרש מאי תקלה: **דתנן.** דחיישינן לתקלה: **אין מקדישין.** שום דבר שסתם הקדש לבדק הבית ואין להן תקנה: **ואין מחרימין.** קסבר סתם חרמין לבדק הבית ופלוגתא היא במסכת ערכין (דף כח:): **כל רועות.** כל הני דאמור רבנן עד שיסתאבו ויפול שמא יקריבם: **והנך דלאו בני הקרבה נינהו.** שאר רועות אינן עומדות ליקרב הני עצמן אלא למיכל: **לא טריד בהו.** אינו מהרהר בהקרבתן ומסיח דעתיה מהקרבה דידהו: **הך דבם הקרבה היא.** ליום"כ הבא טריד בהו לבו על הקרבתו ודילמא מקרייב לה מקמי יום"כ: **מצאי היא.** איכא דמייש ואיכא דלא מייש: **יקרב בשני.** בפסח שני ימכר לטמא ושהיה בדרך רחוקה: **הא רבי.** דאמר מפסח לפסח אפשר לו שלא עברה שנתו ואע"פ שהופרש לאחר שמונה לגילדתו דאלו מחוסר זמן לא קדיש: **וכן המעות.** שהפרישו לפסח אל יקרבו לשנה הבאה ואיכא למאן דאמר יקרבו: **מתני' בא לו אצל שעיר.** השתא הדר תנא למילתיה לאוריי בסדר העבודה וקאמר דלאחר שגמר כהן גדול מתן דמים של פר ושעיר כדסליק פירקין דהוליאו לו בא לו הכהן אצל שעיר המשתלח במקום שהעמידו שם כנגד בית שילומו דכתמרן בפ' טרף בקלפי (לעיל ד' מא:): **אלא שעשו להניס קבע.** שהרגילו לעשות את הכהנים קבע להיות מוליכים אותו ולא היו בית דין של כהנים מניחין את ישראל להוליכו: **ערסלא.** שם הא"ש: **וכבש.** כמין מעלה עשו לו שהוא גבוה ויולא דרך אותו הכבש חוץ לעזרה וחוץ לעיר כדי שלא יוכלו הבבליים ליגע במשולח לפי שהיו רגילין לתגשו בשערו ואומרים לו טול מהר ולא ולא תשהה עוותיו אצלנו עוד:

גמ'

אמר ר' ירמיה דלא כרבי יהודה דאי כרבי יהודה הא אמר [יא]**יש להם כפרה בשעיר המשתלח אביי אמר אפילו תימא רבי יהודה אטו כהנים לאו בכלל עמך ישראל נינהו: מסרו למי שמולכו: ת"ר** [יב]**איש להכשיר את הזר עתי שיהא**

[א]ואם נתעברה נתעברה למוכר התינח שעיר פר מאי איכא למימר גזירה פר אטו שעיר ומשום גזירה ימות ועוד חטאת שעברה שנתה לרעיה אזלא דאמר [ב]ריש לקיש [ג]חטאת שעברה שנתה רואין אותה כאילו היא עומדת בבית הקברות ורועה אלא אמר רבא גזירה משום תקלה [ד](דתנן) [ה]אין מקדישין ואין מערכין ואין מחרימין בזמן הזה [ו]ואם הקדיש והעריך והחרים בהמה תיעקר פירות כסות וכלים ירקבו מעות וכלי מתכות יוליך הנאה לים המלח ואי זה הוא עיקור [ז]נועל דלת לפניה והיא מתה מאליה תקלה דמאי אי תקלה דהקרבה אפילו כל רעיות נמי אי תקלה דגיזה ועבודה אפילו כל רעיות נמי לעולם תקלה דהקרבה והנך דלאו בני הקרבה נינהו לא טריד בהו הך דבת הקרבה היא טריד בה [ח]ותקלה עצמה תנאי היא דתניא חדא פסח שלא קרב בראשון יקרב בשני בשני יקרב לשנה הבאה ותניא אידך לא יקרב מאי לאו בתקלה פליגי לא דס"ע [ט][לא] חיישינן לתקלה והכא בפלוגתא דרבי ורבנן קא מיפלגי ולא קשיא הא רבי הא רבנן והתניא וכן המעות אלא לאו שמע מינה בתקלה פליגי שמע מינה: **מתני' [י]בא לו אצל שעיר המשתלח וסומך שתי ידיו עליו [יא]ומתודה וכך היה אומר אנא השם [יב] [יג]חטאו עוו פשעו לפניך עמך בית ישראל אנא [יד] השם כפר נא לחטאים ולעונות ולפשעים שחטאו ושעוו ושפשעו לפניך עמך בית ישראל ככתוב בתורת משה עבדך לאמר [טו]כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו [א] [יז]והכהנים והעם העומדים בעזרה כשהיו שומעים שם המפורש שהוא יוצא מפי כהן גדול היו כורעים ומשתחוים ונופלים על פניהם ואומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד [יח]מסרו למי שהיה מוליכו [יט]הכל כשרין להוליכו אלא שעשו הכהנים [כ]גדולים קבע ולא היו מניחין את ישראל להוליכו אמר רבי יוסי מעשה והוליכו [כא]ערסלא [כב] וישראל היה [כג]וכבש עשו לו מפני הבבליים שהיו מתלשים בשערו ואומרים לו טול וצא טול וצא: גמ' ואילו בני אהרן עם קדושך לא קאמר מאן תנא**

אין מקדישין. משום דחיישינן לתקלה והכי נמי אמרינן בבכורות בפרק מעשר בהמה (דף נג.) דלאחר חורכן בטלו מעשר בהמה משום תקלה ותימה דבפ' בתרא דבכורות (שבת דף לד:) ר' אלעזר בן עזריה הוה מעשר מעדריה תריסר אלפי עגלי בכל שתא ואיתא ואיתן יתכן זה להיות והא רבי יוחנן בן זכאי חי לאחר חורכן קנא מדתנן משאחרב בית המקדש התקין רבי יוחנן בן זכאי והוא היה נשיא ואחריו רבן גמליאל ולכל הפחות היה שנתים נשיא עד שנתמנה רבי אלעזר בן עזריה כדמשמע בפרק תפלת השחר (ברכות דף כז:) דקאמר אשתקד לעריה וכו' ואם כן היה רבי אלעזר בן עזריה לכל היותר בשעת חורכן בן ט"ו שהרי בן י"ח היה כשנתמנה נשיא וזה היה שלש שנים אחר חורכן לכל הפחות כדפרישית וקנו הוה בימי הבית רק שנתים לפני החורכן וקנו לאו בר אפרוסי מעשר הוא ובשביל אותם שנתים שהגדיל לפני החורכן שאז היה מפרש לא הוה ליה למימר כל שתא ושתא ויש לומר אפוטרופוס שלו היה מפרש אי נמי לא בטלו מעשר בהמה לגמרי בתר חורכן אי נמי י"מ הוה מעשר למלך ולא נהירא דלא הוה ליה למימר בהאי לישנא [ט]:

ואין מחרימין. פירש רש"י כמאן דאמר סתם חרמים לבדק הבית וי"י מפרש דאתיא אפי' כמאן דאמר להנהיס ואע"ג דשרו ולא שייך בהן תקלה הני מילי בתר דמטו ליד כהן אבל קודם לכן לא כדאמר בפ' כל פסולי המוקדשין (בכורות דף לב.) חרמים כל זמן שהם ביד בעלים הרי הן כהקדש לכל דבריהם ומועלין בהם ואם תאמר אי הכי מאי איריא בזמן הזה אפילו בזמן הבית נמי ויש לומר בזמן הבית דשכיחי קדשים היו בקיאין והזירין במילי קדושה אבל השתא דלא שכיחי לא זהירי אי נמי בזמן הבית שכיחי הנהיס ולא היו גריסין הבעלים להשהותו בידם ונותנין אותו לאתר לכהן:

פירות כסות וכלים ירקבו. תימה דבערכין פרק המקדיש (דף כטו.) אמרינן ההוא גברא דאחרמינהו לנכסיה בפומבדיתא אתא לקמיה דרב יהודה אמר ליה זיל שקול ד' זוזי ושדי בנהרא ואמאי לא קאמר ליה כדתניא הכא פירות כסות וכלים ירקבו וכו' ויש לומר התם מיירי במקרקעי ואותם אין להם תקנה אלא בחילול דאי אמרינן ייתינה בורה ולא תיעבד ולא תזרע שדות בורות איכא טובא ליכא היכירא ואתי בה לידי תקלה ואי"ת והא על כרחך מטלטלי נמי הוו מדפריך התם והא עובדא דפומבדיתא קרקע נמי הוה מכלל דמטלטלי נמי הוה מיהו לא עשו תקנה בחילול אלא מקרקעי אבל מטלטלי עבוד להו כדמפרש הכא וכ"ש דניחא טפי דמקשה הש"ס בפשיטות במקרקעי נמי הוו ומנא ליה דילמא רק במטלטלי אלא על כרחך מקרקעי נמי הוו מדעבד תקנה בחילול[מ] :

ותקלה עצמה תנאי היא. הכא לא מייתי תנאי דפליגי בספ"ק דפסחים (דף כ:) בתקלה והתם לא מייתי הכי תנאי דהכא משום דמייתי דמי לדמי: **אמר** רבי ירמיה דלא כרבי יהודה. מכאן אני מתרץ מאי דפליגי ר' יהודה ור' שמעון בפ"ק דשבועות (דף יג:) דרבי יהודה סבר כהנים מתכפרין בשעיר המשתלח בשאר עבירות ולר"ש לית להו כפרה כלל בשעיר המשתלח וקאמר התם מ"ט דר' שמעון והוקשה לי אמאי לא קאמר טעמא דר"ש מדכתיב בפר שני וידויין ודם פר כדאמר בתר הכי בשלמא לר' שמעון הייתו דבעינן שני וידויין ודם פר וימא דהייתו טעמא דבעינן שני וידויין ולא כדמסיק התם לרבי יהודה כדתנא דבי רבי ישמעאל אחד לו ואחד לציבור מוטב שיבא זכאי ויכפר על החייב וכו' ומכאן יש לי לתרץ דעל כרחך ר' שמעון נמי אית ליה דתנא דבי רבי ישמעאל דהא רבי ירמיה מוקי למתניתין כר' שמעון ואפילו הכי תנן בוידוי ראשון דפר אני וביתי בפרק אמר להם הממונה (לעיל דף לה:) ובוידוי שני בפרק טרף בקלפי (לעיל דף מא:) תנן ובני אהרן וכו' ומפרש טעמא בגמרא (דף מג:) משום דרבי ישמעאל אמר

מטמא [כא, ב] מוקי התם הנהיס בעי אליבה ושקיל ומרי טובא. **אם** הקדיש [ו][הערך בו' (בהמה תעקר). והחרים בהמה תעקר. הקשה ה"ל יעקב מדאמרינן בערכין רים פרק המקדים שדהו [כטו, א] דהוה גברא דאחרמינהו לנכסיה אתא לקמיה דרב יהודה אמר ליה שקול ד' זוזי ושדי בנהרא. ומיהו ר"ת דהתם מיירי במקרקעי ולכך יש להם פדיון. וכסי מוכח כל הסוגיא דהתם [ז]במקרקעי מיירי. **אלא לאו** ש"מ בתקלה פליגי. שמע ישמעינו בשאר יומא דשנה ואפילו למאן דאמר פסח בשאר יומא דשנה לא בעי עקירה דקתמה לאו לשמו קאי הא ודאי כיון שראוי לשנה הבאה בעי עקירה. וכסי אמרינן בתמיד בשמט [פסחים סד, א] ש"מ בשאר יומא דשנה בעי עקירה (ודאי) [ודמי] כגון שהיו בעלים עומדי ממיס שיתמין לפסח שני.

חטאת שעברה שנתה רואין באילו היא בבית הקברות כו'. משום דעיכור שנתה לא דמי גמור הוא כמו האחרים אלא בא ממילא הבנה לא גמרא מיניה. אלא נראה לרבינו דבתר חג המצות דהתם לאו דוקא שיכלה יום טוב של פסח לגמרי אלא בתמצעיתו אחר שהתחיל. וכיון שבתחילת הרגל לא הוקדש אותו רגל אינו מן המנין דקאמר התם לעיל שהוסיף בתוך הרגל ותלוי על אחר ועבר עליו כל הרגל, מהו דתימא כיון שנתכה קנתה קאתי כקנתה דמי קמ"ל, ולהכי נקט שילהי אלא בתרלה. והשתא קשה דהכא משמע דלרבי בעינן לף בקדשים שנת חמה כבתי ערי חומה, ולזחק לדמות דה"ק הא לא קשיא כר' ומנרינן מיניה ושמעתא דרשב"ל הבנה לא גמרא מיניה. אלא נראה לרבינו דבתר חג המצות דהתם לאו דוקא שיכלה יום טוב של פסח לגמרי אלא בתמצעיתו אחר שהתחיל. וכיון שבתחילת הרגל לא הוקדש אותו רגל אינו מן המנין דקאמר התם לעיל שהוסיף בתוך הרגל ותלוי על אחר ועבר עליו כל הרגל, מהו דתימא כיון שנתכה קנתה קאתי כקנתה דמי קמ"ל, ולהכי נקט שילהי אלא בתרלה. ויש פסרים דגרסי התם לגא בעינן אלא שנת לבנה שנ"ד ולא חדש העיבור, ויהילכך נקט שילהי אלא בתרלה.

(ז) [פסחים לו. תמורה כב.], (ח) ל"ל דתניא], (ג) בכורות נג. ע"ז יג. [שבועות פ"ח ה"ד], (ד) [פסחים כ:], (ה) רש"ש, (ו) [גיר' יהושע ומתוהרה], (ז) [עיין במשנה שבמשניות ומיו"ט שם], (ח) י"ס ל"ג גדולים, (ט) [גיר' יהושע' ערשאל מלפיורין], (י) [לעיל סע. שבועות יג.] מנחות לג.], (כ) [כריתות יג.], (ל) [עי' תוס' שבת לד: ד"ה הוה], (מ) [עי' תוס' ע"ז יג. ד"ה ואם ותוס' ערכין כט. ד"ה שקול ותוס' בכורות נג. ד"ה ואין],

---

תורה אור השלם

1. כִּי בְיוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְיָ תִּטְהָרוּ: ויקרא טז ל
2. וְסָמַךְ אַהֲרֹן אֶת שְׁתֵּי יָדָיו עַל רֹאשׁ הַשָּׂעִיר הַחַי וְהִתְוַדָּה עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת כָּל פִּשְׁעֵיהֶם לְכָל חַטֹּאתָם וְנָתַן אֹתָם עַל רֹאשׁ הַשָּׂעִיר וְשִׁלַּח בְּיַד אִישׁ עִתִּי הַמִּדְבָּרָה: ויקרא טז כא

הגהות הב"ח

(א) מתני' וכך היה אומר אנא השם (תוקאו עוו פשעו) תא"מ וג"כ ס"א עוו פשעו חטאו וע"ל סוף דף ל"ה ובדף מ"א ע"ב ועי' עוד בדף ל"ו ע"ב: (ב) שם אנא בשם כפר נא (לתוקאים ועוונות ולפשעים שחטאו ושעוו ושפשעו) תא"מ וג"כ ס"א לעונות ולפשעים ולחטאים שעוו ושפשעו ושחטאו: (ג) שם מעשה והוליכו ערסלא מציפורי וישראל היה: (ד) רש"י ד"ה ואם נתעברה כו' אלא שם"ד. נ"ב אע"ג דבמס' ר"ה סוף דף ו' מבואר דגבי כבוד משבין שנתו מיום שראוי להרלאה הייתו מן יום השמיני ואילך א"כ כשיגיע יום"כ אינו רק שנה מ"מ שאני בכור דאינו ראוי לאכול כלל רק להרלאה לכשהוא בן ע"כ לא משבין ליה משנה שנולד אבל בשאר בהמה אע"פ שהוקדש אח"כ מ"מ משבין שנתו מיד משנה שנולד וק"ל:

הגהות הגר"א

[א] במשנה מטהרו והן אומרים כרוך כו' כל"ל ומן והכהנים וכו' עד פיהם ל"ג (ועמ"ש רבינו בא"ח פי' תרכ"א ס"ק נו):

תוס' ישנים

שנה בלא רגלים היכי משכחת לה בשלמא לרבי משכחת לה כגון לחקדשה בתר חג המצות דכי מעני שליחי אדר בתראה שתא מלית, פי' שנת של תמה, רגלים לא מלו. ותימה דבתר חג מצות הייתו כ"ב בניסן ושנת לבנה שהיא שנ"ד לא מלאו עד כ"ג לאדר בתראה מנה (משם) [שמוטה] בלאדר ותעמוד בלא"ח מקן והוה ליה למימר דכי מעני רים מקן. ופי' ר"ש בשלמא לרבי משכחת לה דהיינו לוקח ליה למימר מתעברה שנה מתעברה [לו] משכחת לה שפיר בלא רגלים דדוקא בערי חומה בעינן שנת תמה דכתיב תמימה ולא בקדשים דהתם לא בעינן אלא שנת לבנה שנ"ד ולא חדש העיבור, והילכך נקט שילהי אדר בתראה. והשתא קשה דהכא משמע דלרבי בעינן לף בקדשים שנת חמה כבתי ערי חומה, ולזחק לדמות דה"ק הא לא קשיא כר' ומנרינן מיניה ושמעתא דרשב"ל הבנה לא גמרא מיניה. אלא נראה לרבינו דבתר חג המצות דהתם לאו דוקא שיכלה יום טוב של פסח לגמרי אלא בתמצעיתו אחר שהתחיל. וכיון שבתחילת הרגל לא הוקדש אותו רגל אינו מן המנין דקאמר התם לעיל שהוסיף בתוך הרגל ותלוי על אחר ועבר עליו כל הרגל, מהו דתימא כיון שנתכה קנתה קאתי כקנתה דמי קמ"ל, ולהכי נקט שילהי אלא בתרלה. ויש פסרים דגרסי התם לגא בעינן אלא שנת לבנה שנ"ד ולא חדש העיבור, והילכך נקט שילהי אלא בתרלה. והשתא קשה

מוסף רש"י

נתעברה למוכר. דכתיב תמימה (ערכין לא:). **דאמר** ריש לקיש. במס' תמורה בפרק ולד חטאת (כב.) והתם מוקמי לה מממתיתין דהתם דקתני ושעברה שנתה כו' ומתמן לה דהכי קתני שעברה שנתה ואבדה או נגנבה ונמצאת בעלת מום (פסחים צז.). **כאילו היא עומדת בבית הקברות.** כל מקום שהיא רואין כאילו היא בבית הקברות שאין כהן נכנס שם לשמשה ורועה עד שתתאב ותימכר ויפלו דמיה נדבה לצופרות שכתוב עליהן נדבה ומקריבים בה את המזבח, זה מדרשו של יהודע הכהן בתמ' תמורה (כג.): שכל מותר חטאת ואשם נקרן המזבח חוץ מחטאות מתות שהן אלה למשה מסיני (פסחים צז.). **ואין מחרימין.** דתנן הוי קדש כהקדש, דתמיד כל חרם קדש קדשים וגו' (בכורות נג.) קסבר סתם חרמים לבדק הבית דפלוגתא היא בערכין (כח:) וכיון דהשתא ליכא בית המקדש אתי בהו לידי תקלה דמתהני מהקדש ומעילה (ע"ז יג.). **תיעקר.** דלא ליתי בה לידי תקלה (בכורות נג.). **נועל דלת לפניה.** ואין לה מה תאכל ותמות (ע"ז יג.) **והיא מתה מאליה.** כרעב (בכורות שם). **ותקלה עצמה.** אי מיישינן לה (פסחים כ:).

רבינו חננאל

ואקשינן תוב והא כל (קדש) [חטאת] דעיברה שנתו לרעייה אזלא. ומשני רבא לא תני ר' יהודה כולן יומותו אלא משום דחייש לתקלה. כדתניא אין מקדישין ואין מערכין ואין מחרימין בזמן הזה, ואם הקדיש או הערין או החרים [בהמה] תיעקר, נועל דלת בפניה ומתה מאליה. כסות וכלים ירקבו. מעות וכלי מתכות יוליכם לים המלח. ותקלה עצמה תנאי היא וכו', ודבריו פשוטין הן כו'. **בא לו אצל שעיר כו'.** ואילו בני אהרן לא קתני בוידוי דשעיר בזמן הזה, ואסיקנא אטו כהנים נפקי מכלל ישראל, כיון דמתוודה חטאו עמך בית ישראל, כהנים בכלל עמך בית ישראל הן. מסרו למי שהוא מוליכו כו'. ת"ר והתוודה עליו את כל עונות בני ישראל ושלח ביד איש עתי המדברה, איש להכשיר כל איש ואפי' זר.

תוס' ישנים (המשך)

על ידי שיהוי מרובה לכי נקט בה הא לישנא שכשהיא בית הקברות אין יכולין להוליאה משם אלא תרעה (ורועה). ומתני' דתמורה דפרק ולד

בג א מיי' פי"ב מהל' שמיטה ויובל הל' ה:

כד ב מיי' פ"ד מהל' פסולי מוקדשין הלכה ז:

כה ג ד ה מיי' פ"ח מהל' ערכין הל' ח סמג עשין קלב:

כו ו מיי' פ"ד מהלכות עבודת יום"כ הל' ב:

כז ז מיי' שם פ"ב הל' ז:

כח ח ט מיי' שם פ"ג הלכה ז:

כט י מיי' פ"ד מהל' שקלים הלכה ח: